בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַה״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חַסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב – עִיר הַשִּׂמְחָה

גִּלָּיוֹן קל״ח | פָּרָשַׁת וָאֵרָא תשפ״ד

הִתְחַזְּקוּת

בְּמִלָּה אַחַת: מַהוּ כָּל הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ?

* * *

פַּעַם זָכִינוּ לִשְׁמֹעַ מִפִּי מו״ר שְׁלִיטָ״א גִּלּוּי נִפְלָא שֶׁל הִתְחַזְּקוּת, עָנָה וְאָמַר: רַבִּים הֵם הַשּׁוֹאֲלִים תָּדִיר: ׳**מַהוּ הַלִּמּוּד שֶׁל הַצַּדִּיקִים?**...׳ כִּי הִנֵּה שׁוֹמְעִים רַבּוֹת שֶׁיֵּשׁ אֶת ׳הָאוֹר שֶׁל הַצַּדִּיק׳, ׳הַלִּמּוּדִים שֶׁל הַצַּדִּיק׳, וְנַפְשָׁם בִּשְׁאֵלָתָם: ׳**תַּגִּיד לִי "בְּשׁוּרָה אַחַת", מַהוּ הַלִּמּוּד שֶׁל רַבֵּנוּ?... מָה רַבֵּנוּ בָּא לְחַדֵּשׁ בָּעוֹלָם?**׳...

אָכֵן, אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ״ל יֵשׁ חִדּוּשִׁים לְאֵין־סְפֹר, אֲבָל אִם רוֹצִים לְהַכְנִיס אֶת זֶה בְּמִלָּה אַחַת, הַתְּשׁוּבָה הִיא: **הִתְחַזְּקוּת!**

כִּי אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיךְ הִתְחַזְּקוּת מְאֹד מְאֹד גְּדוֹלָה כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, לִרְכֹּשׁ הַרְבֵּה טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי לִנְשָׁמָתוֹ, שֶׁבְּבוֹא הָעֵת תָּשׁוּב חֲזָרָה לִמְקוֹר־חַצָּבְתָּהּ מְלֵאָה וּגְדוּשָׁה, וְלֹא תֵּיעוֹל בְּכִיסּוּפָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי.

אַךְ הִנֵּה, קֹדֶם שֶׁמְּגַלִּים לָאָדָם אֵיךְ יַחֲזִיק מַעֲמָד בְּזֶה הָעוֹלָם, צְרִיכִים לְגַלּוֹת לוֹ מַה מֻּטָּל עָלָיו לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁיֵּדַע מַהִי ״הַמַּפָּה שֶׁל הַחַיִּים״, וְיִתְעוֹרֵר הֵיטֵב: ״**מָה אִתִּי?**״... ׳הֲרֵי נוֹלַדְתִּי לְזֶה הָעוֹלָם, וַאֲנִי נִמְצָא בַּדֶּרֶךְ אֶל הַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, וְעָלַי לְהַגִּיעַ סוֹף־כָּל־סוֹף אֶל הַיַּעַד שֶׁלִּי, וּמָה אִתִּי?!׳...

הִמְשִׁיךְ מו״ר שְׁלִיטָ״א בְּשִׂיחָתוֹ הַנּוֹרָאָה, וְאָמַר: אַחַר הִסְתַּלְּקוּת מוֹהַרְנַ״תְ זַ״ל, כָּתְבוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּעִיר בְּרֶסְלֶב מִכְתָּב לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁגָּרוּ בְּעִיר טְשֶׁעהְרִין וְלֹא הָיוּ בִּשְׁעַת הִסְתַּלְּקוּת מוֹהַרְנַ״תְ, וְשָׁם בַּמִּכְתָּב מוּבָאִים כָּל מִינֵי דְּבָרִים נִפְלָאִים שֶׁדִּבֵּר מוֹהַרְנַ״תְ בְּיָמָיו הָאַחֲרוֹנִים, וּבִפְרָט בַּשַּׁבָּת הָאַחֲרוֹנָה לְחַיָּיו [הַמִּכְתָּב הַמָּלֵא מוּפִיעַ בְּסוֹף סֵפֶר ׳עָלִים לִתְרוּפָה׳], וּמוּבָא שָׁם בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: **״כְּשֶׁנִּכְנָס לִשְׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת לוֹמַר תּוֹרָה, אֵלּוּ הַדִּבּוּרִים הָיוּ הַתְּחָלַת הַתּוֹרָה: אַף־עַל־פִּי שֶׁזֶּה חֻרְפָּה לוֹמַר כִּי כָּל בַּעַל דַּרְשָׁן אוֹמֵר זֶה, אַף־עַל־פִּי־כֵן צָרִיךְ לוֹמַר, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אִיהר זָאלְט וויסֶען, אַז מֶע וועט זַיין אַ מֵת אוּן אַ גוֹסֵס, אוּן מֶע וועט מוּזִין לִיגֶען מִיט דִי פִּיס צוּם טִיהר [דְּיעוּ שֶׁנִּצְטָרֵךְ לִהְיוֹת מֵת וְגוֹסֵס, וְנִהְיֶה מֻכְרָחִים לִשְׁכַּב עִם הָרַגְלַיִם אֶל הַדֶּלֶת], וְאָמַר זֶה בְּמוּרָא גָּדוֹל״.**

אָכֵן, לֹא כָּל אֶחָד רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ זֹאת... אָדָם אוֹמֵר ׳תֵּן לִי לִחְיוֹת... מָה אַתָּה מְדַבֵּר אִתִּי מִזֶּה?׳... **אַךְ בֶּאֱמֶת, נָכוֹן שֶׁאַתָּה רוֹצֶה לִחְיוֹת, אֲבָל תִּלְמַד**

'אֵיךְ' לְחָיוּת: תִּלְמַד אֵיךְ מְסַדְּרִים אֶת הַחַיִּים, אֵיךְ תַּצְלִיחַ בַּחַיִּים:

כִּי בַּחַיִּים עוֹבְרִים כָּל מִינֵי מַצָּבִים עַל הָאָדָם, וְעִקַּר הַלִּמּוּד הוּא: 'הִתְחַזְּקוּת', אֵיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלֹא לְהִתְבַּלְבֵּל מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבָּעוֹלָם! לֹא לְקַבֵּל חֲלִישׁוּת הַדַּעַת 'אֲנִי כְּבָר אָבוּד' רַחֲמָנָא לִצְלָן, אֶלָּא לְהִתְחַזֵּק וְלָדַעַת מֵהַתַּכְלִית - "לְאָן אֲנִי צָרִיךְ לְהַגִּיעַ", שֶׁזֶּה יִהְיֶה בָּרוּר לוֹ! וְכָךְ הוּא יִזְכֶּה לַעֲשׂוֹת עוֹד וְעוֹד טוֹב בְּחַיָּיו...

כִּי יְכוֹלִים לִשְׁמֹעַ מִכָּל 'בַּעֲלֵי דְּרָשָׁה' שֶׁצָּרִיךְ לַחֲשֹׁב עַל הַתַּכְלִית, **אֲבָל לְהַגִּיד לָאָדָם כָּזֶה מִשְׁפָּט בְּלִי לְגַלּוֹת לוֹ הִתְחַזְּקוּת, מֶה פְּעַלְתָּ?!...** בְּוַדַּאי מֻכְרָחִים לַחֲשֹׁב מֵהַתַּכְלִית, אֲבָל צָרִיךְ שֶׁזֶּה מַה שֶּׁיִּתֵּן לְךָ הִתְחַזְּקוּת', הַיְנוּ שֶׁתַּחְדִּיר בְּדַעְתְּךָ הֵיטֵב שֶׁסּוֹף־כָּל־סוֹף תֵּצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם, וְעָלֶיךָ לָצֵאת מִן הָעוֹלָם מָלֵא בִּרְכוּשׁ קָדוֹשׁ, וְאֵיךְ תּוּכָה לָזֶה? אִם יִהְיֶה לְךָ הִתְחַזְּקוּת! אִם תָּבִין הֵיטֵב שֶׁאָמְנָם עוֹבְרִים בָּזֶה הָעוֹלָם דְּבָרִים לֹא קַלִּים, אֲבָל הַלִּמּוּד שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת הוּא: **תִּתְחַזֵּק! תַּחְזִיק מַעֲמָד! אַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ מִשּׁוּם דָּבָר!** כָּךְ תַּעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם לְשָׁלוֹם...

וְאָמַר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁעַל־פִּי הַהַקְדָּמָה הַזֹּאת מַסְבִּיר מוֹהַרַנַ"תְ זַ"ל (לִקּוּטֵי הֲלָכוֹת, בְּצִיעַת הַפַּת, הֲלָכָה ה, אוֹת כב) אֶת דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת ה.): **"לְעוֹלָם יַרְגִּיז אָדָם יֵצֶר טוֹב עַל יֵצֶר הָרָע, אִם נִצְחוֹ מוּטָב וְאִם לָאו יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, אִם נִצְחוֹ מוּטָב וְאִם לָאו יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע, אִם נִצְחוֹ מוּטָב וְאִם לָאו יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה"**; נִשְׁאֶלֶת הַשְּׁאֵלָה: אִם הָעֵצָה הַכִּי טוֹבָה וַחֲזָקָה הִיא 'יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה', שֶׁיֹּאמַר זֹאת מִיָּד בַּהַתְחָלָה... וּמַדּוּעַ צָרִיךְ לְהַקְדִּים לְמוּד הַתּוֹרָה וּקְרִיאַת שְׁמַע?

אַךְ עַל פִּי הַנַ"ל מוּבָן מְאֹד, כִּי צְרִיכִים לְהַגִּיד לָאָדָם מִשְׁפָּט כָּזֶה שֶׁל 'יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה' יַחַד עִם זֶה שֶׁאוֹמְרִים לוֹ 'אֵיךְ לִחְיוֹת', אֵיךְ לְהָכִין אֶת עַצְמוֹ לַיּוֹם הָאַחֲרוֹן, לֹא שֶׁאוֹמְרִים לוֹ שֶׁיִּהְיֶה יוֹם הַמִּיתָה, וְזֶהוּ... כִּי מַה יַּעֲשֶׂה עִם זֶה?! וְלָכֵן אוֹמְרִים לוֹ מִקֹּדֶם: **תִּלְמַד תּוֹרָה** - תַּתְחִיל לְרַכֵּשׁ לְעַצְמְךָ נֶכֶס וּרְכוּשׁ נִצְחִי! **כָּל מִלָּה בַּתּוֹרָה** - כָּל **פְּסוּק בַּחֲמֻשׁ, כָּל פֶּרֶק מִשְׁנָיוֹת, כָּל דַּף גְּמָרָא, זֶה רְכוּשׁ נִצְחִי! זֶה יִהְיֶה חֶלְקוֹ לָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים!**

וְהַדָּבָר הַשֵּׁנִי הוּא 'יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע', הַיְנוּ שֶׁיַּכְנִיס עַצְמוֹ בֶּאֱמוּנָה חֲזָקָה, שֶׁיַּחְדִּיר הֵיטֵב בְּדַעְתּוֹ אֲשֶׁר (דְּבָרִים ו, ד) **"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד"**; כִּי הָעֲבוֹדָה שֶׁל אָדָם בָּזֶה הָעוֹלָם הִיא לִבְנוֹת אֶת הָאֱמוּנָה שֶׁלּוֹ (עַיֵּן לִקּוּטֵי מוֹהַרַ"ן, חֵלֶק ב, סִימָן ה).

בְּרַם, לִפְעָמִים אָדָם לָמַד תּוֹרָה, וְכֵן קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע, אֲבָל עֲדַיִן הַיֵּצֶר־הָרָע בּוֹעֵר בּוֹ... כִּי מִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר זֶה דָּבָר תָּמִידִי, וְהִיא מִלְחָמָה לֹא קַלָּה, הוּא בָּא מִכָּל מִינֵי כִּוּוּנִים וּדְרָכִים שׁוֹנִים, וּמַה יַּעֲשֶׂה הָאָדָם? עַל כָּךְ אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא, שֶׁיַּגִּיד לְהַיֵּצֶר־הָרָע: 'יוֹם הַמִּיתָה'; יִזְכֹּר זֹאת הֵיטֵב!

הַכְּלָל, שֶׁאָדָם מֻכְרָח בָּזֶה הָעוֹלָם 'הִתְחַזְּקוּת' אֲמִתִּית, וְזֹאת עַל־יְדֵי שֶׁהוּא זוֹכֵר הֵיטֵב מֵהַתַּכְלִית הַנִּצְחִית, וְיוֹדֵעַ וָעֶד שֶׁעָלָיו לְהַחֲזִיק מַעֲמָד בָּזֶה הָעוֹלָם הַחוֹלֵף וְעוֹבֵר, אַךְ יַחַד עִם זֹאת צָרִיךְ לִהְיוֹת חָזָק הֵן בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְכֵן בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה; זֶה מַה שֶּׁיִּתֵּן לְךָ אֶת הַכֹּחַ לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמֶת!

וְהִבְהִיר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁעִנְיַן שֶׁל הִתְחַזְּקוּת הָאָדָם, זֶה לֹא אוֹמֵר שֶׁאֵין לוֹ 'פְּסִיעָה אֲחוֹרָה', אַדְרַבָּה! עִנְיַן שֶׁל הִתְחַזְּקוּת מֻכְרָח בְּעִקַּר כְּשֶׁאָדָם הוֹלֵךְ לְפְעָמִים אֲחוֹרָה - יֵשׁ לוֹ אֵיזוֹ

יְרִידָה וּנְפִילָה, וְדַיְקָא אָז עָלָיו לְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מִינֵי אֳפָנִים שֶׁבָּעוֹלָם, וְלִבְלִי לְהִתְיָאֵשׁ חַס וְשָׁלוֹם, כִּי כְּבָר צָעַק רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ (לִקּוּטֵי מוֹהֲר״ן, חֵלֶק ב, סִימָן עח): **״אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם כְּלָל״**; וְאָדָם צָרִיךְ לָקַחַת הִתְחַזְּקוּת מִכָּל דָּבָר שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאַף כְּשֶׁעָבַר עָלָיו אֵיזֶה מַשְׁבֵּר - עָלָיו לְהַמְשִׁיךְ הָלְאָה! לִזְכֹּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ יַעַד וּמַטָּרָה!

אִם הָיְתָה אֵיזוֹ יְרִידָה וּנְפִילָה, פֹּה רוֹאִים מַהִי הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁל הָאָדָם! אִם אָדָם נוֹפֵל בְּעַצְמוֹ וּמִתְיָאֵשׁ 'אֲנִי רָצִיתִי, וְלֹא הוֹלֵךְ לִי, זֶה לֹא בִּשְׁבִילִי'... בָּזֶה נִכְשָׁל בְּמִלְחֶמֶת הַחַיִּים! מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁזֶּה צָרִיךְ לִהְיוֹת כָּל הָאֹמֶץ שֶׁלּוֹ - רַק לְהִתְחַזֵּק - הוּא יְזַכֶּה לַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם לְשָׁלוֹם...

סִיֵּם מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א אֶת שִׂיחָתוֹ הַמְּחַיָּה נֶפֶשׁ כָּל חַי: וּמִמִּי אָנוּ מְקַבְּלִים אֶת הַהִתְחַזְּקוּת הַזֹּאת? מֵהַצַּדִּיקִים! וְלָכֵן הַמִּלִּים 'חֲזַק חֲזַק חֲזַק' הֵן בְּגִימַטְרִיָּא 'מֹשֶׁה', שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְכִדְאִיתָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר (דַּף קיב:): **״אִתְפַּשְׁטוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה בְּכָל דָּרָא וְדָרָא״** - נִשְׁמַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, וְאֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁמְּחַזְּקִים אוֹתָנוּ, וּמַרְאִים לָנוּ דֶּרֶךְ בַּחַיִּים שֶׁלֹּא לְהִתְפַּעֵל מִשּׁוּם דָּבָר, אֶלָּא תָּמִיד לְהִתְקַדֵּם, לָלֶכֶת וְלִנְסֹעַ הָלְאָה!

וְעִנְיַן שֶׁל **ג' פְּעָמִים 'חֲזַק'**, כִּי **״ג' פְּעָמִים חַיִּי חֻזְקָה״** - שָׁלֹשׁ פְּעָמִים מוֹרֶה עַל 'חֻזְקָה' [וְכִידּוּעַ בְּשַׁ״ס וּפוֹסְקִים], וְלָכֵן צְרִיכִין שָׁלֹשׁ פְּעָמִים 'חֲזַק', כִּי גַּם עַל הִתְחַזְּקוּת צְרִיכִים 'חֻזְקָה'... לִפְעָמִים אָדָם אָמְנָם חָזָק, אֲבָל הִנֵּה הוּא נֶחְלָשׁ, וְלָכֵן אוֹמְרִים לְךָ 'חֲזַק חֲזַק חֲזַק' - תִּקָּבַע בְּנַפְשְׁךָ בְּתוֹר 'חֻזְקָה' אֶת הַהִתְחַזְּקוּת הַזֹּאת, וְאֵיךְ? עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק, וְלָכֵן זֶה גִּימַטְרִיָּא 'מֹשֶׁה'.

אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לִשְׁמֹעַ מִפְּאֵלּוּ גְּלוּיִים, וְלִקְנוֹת אוֹתָם בְּנַפְשׁוֹ - שֶׁיְּזַכֶּה לְקַבֵּל הִתְחַזְּקוּת אֲמִתִּית בִּימֵי חַיָּיו, וּבְוַדַּאי יְזַכֶּה לַעֲבֹר אֶת הָעוֹלָם לְשָׁלוֹם, וְיִרְכֹּשׁ לְעַצְמוֹ רְכוּשׁ נִפְלָא וּמֵאִיר בְּזֶה הָעוֹלָם, אַשְׁרֵי לוֹ בָּזֶה וּבַבָּא לְנֶצַח נְצָחִים!

* * *

'פִּתְגָּמִין קַדִּישִׁין' בְּצַלּוֹ שֶׁל מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א

כָּל יוֹם לְהוֹדוֹת!

א. רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיסָן תשע״ח - אַחַר מַעֲמָד ״בִּרְכַּת הָאִילָנוֹת״ בִּרְכַּת־עַם וּ'לְחַיִּים' לִכְבוֹדָהּ שֶׁל מִצְוָה, פָּנָה אֵיזֶה יְהוּדִי לְמוֹ״ר שְׁלִיטָ״א וְהִתְנָה בְּפָנָיו שֶׁהִנֵּה בָּרוּךְ ה' יֵשׁ לוֹ בֵּן, וְהוּא חָפֵץ שֶׁיְּזַכֶּה גַּם־כֵּן לְבַת, וּמְבַקֵּשׁ אֶת בִּרְכַּת מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א.

עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א: **״בְּכָל יוֹם, אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ, תִּתְּנוּ תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל הַבֵּן שֶׁנָּתַן לָכֶם, וְהַהוֹדָיָה תִּהְיֶה בְּכַמָּה וְכַמָּה מִינֵי לְשׁוֹנוֹת וְכוּ', וְאַחַר שֶׁתִּרְחִיבוּ בְּתוֹדָתְכֶם לְהַ' יִתְבָּרַךְ, תְּבַקְּשׁוּ רַחֲמִים מֵהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁיְּזַכֶּה אֶתְכֶם גַּם־כֵּן בְּבַת, אֲבָל קֹדֶם כֹּל: בְּכָל יוֹם לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל הַבֵּן שֶׁנָּתַן לָכֶם!״**.

'עֵת רָצוֹן' מִיֵּחֶדֶת

ב. צַפְרָא דְשַׁבַּתָּא פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים תשפ״ב - בְּדַרְכּוֹ לְבֵיתוֹ אַחַר קִדּוּשָׁא רַבָּה, שָׁאַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א גַּבֵּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (לִקּוּטֵי מוֹהַר״ן, חֵלֶק א, סִימָן ו): **״וְעִקַּר הַתְּשׁוּבָה - יִשְׁמָע בְּזִיּוֹנוֹ יִדֹּם וְיִשְׁתֹּק״**; מַהוּ כֻּפֶל הַלָּשׁוֹן 'יִדֹּם' וְ'יִשְׁתֹּק'? וְעָנָה מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁ**״יִדֹּם וְיִשְׁתֹּק״** הַיְנוּ הֵן בַּפֶּה וְהֵן בַּלֵּב, כְּלוֹמַר תְּחִלָּה שֶׁאָדָם לֹא יַעֲנֶה לְמְחָרְפוֹ דָּבָר, וְאִם בְּזוּהוּ - לֹא יָשִׁיב מְאוּמָה, וּבְנוֹסָף שֶׁלֹּא תְּהֵא לוֹ שׂוּם תַּרְעֹמֶת בְּלִבּוֹ עַל כָּךְ, אֶלָּא יֵדַע וְיַאֲמִין שֶׁבְּוַדַּאי הַכֹּל מֻשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מִלְמַעְלָה, וְעָלָיו לְקַבֵּל זֹאת בְּאַהֲבָה.

[וְהִדְגִּישׁ מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁעַל־אַף שֶׁמָּטָל עַל הָאָדָם לְהַאֲמִין שֶׁהַכֹּל מֻשְׁגָּח - אֵין זֶה פּוֹטֵר אֶת הַמְבַזֶּה מֵעוֹנְשׁוֹ, אֶלָּא אֶת הַמַּגִּיעַ לוֹ הוּא יְקַבֵּל - אִם לֹא יָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, אַךְ הַתַּפְקִיד שֶׁל הַמִּתְבַּזֶּה הוּא שֶׁיַּאֲמִין שֶׁהַכֹּל מַגִּיעַ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁמּוֹצְאִים אֵצֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁשִּׁמְעִי בֶּן גֵּרָא קִלְלוֹ ״קַלָּלָה נִמְרֶצֶת״, וּבְרֹב צִדְקוּתוֹ אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (שְׁמוּאֵל ב׳ טז, י): **״ה׳ אָמַר לוֹ קַלֵּל״**; אַךְ עִם־כָּל־זֹאת זֶה לֹא פָּטַר אֶת הַמְקַלֵּל מֵעוֹנְשׁוֹ - בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן לְכָךְ].

וְהוֹסִיף מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א וְאָמַר, שֶׁכְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְקַבֵּל בִּזָּיוֹן - עָלָיו לְנַצֵּל זֹאת הֵיטֵב, שֶׁהִנֵּה הוּא זָכָה עַתָּה לְכַפָּרַת עֲוֹנוֹת - כִּדְבְרֵי רַבֵּנוּ הַנַּ״ל, וְעַכְשָׁו יֵשׁ לוֹ 'עֵת רָצוֹן' מְיֻחֶדֶת מְאֹד מְאֹד, וְהוּא יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל אָז עַל כָּל מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ וְיִזָּכֶה לִישׁוּעָה, וּכְדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת בּוּשָׁה, סְעִיף יא): **״כְּשֶׁבָּא עַל אָדָם אֵיזֶה בּוּשָׁה, יִצָּפֶה לִישׁוּעָה״**; וְלֹא רַק בִּשְׁבִילוֹ אֶלָּא אַף בִּשְׁבִיל אֲחֵרִים, מְסֻגָּל מְאֹד לְבַקֵּשׁ יְשׁוּעוֹת וְרַחֲמִים עַל כָּל הָעִנְיָנִים - וְיִזָּכֶה לְהוֹשִׁיעַ, וְיִרְאֶה לִתֵּן אָז בְּרָכוֹת לְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ - הֵן בִּשְׁבִיל יְלָדִים, הֵן בִּשְׁבִיל פַּרְנָסָה וְהֵן בִּשְׁבִיל בְּרִיאוּת וְכוּ׳ וְכוּ׳, וְלֵידַע שֶׁאָז פּוֹעֲלִין יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת, וּכְפִי שֶׁיְּדוּעִים סִפּוּרִים רַבִּים עַל אֲנָשִׁים שֶׁנּוֹשְׁעוּ בְּעֵת גְּדוֹלָה זוֹ, וְהַכְּלָל שֶׁלֹּא יָשִׁיב מְאוּמָה, רַק יְקַיֵּם **״יִשְׁמָע בְּזִיּוֹנוֹ - יִדֹּם וְיִשְׁתֹּק״**; לֹא רַק **'לִדֹּם'** אֶלָּא אַף **'לִשְׁתֹּק'**, שֶׁלֹּא תְּהֵא לוֹ שׂוּם תַּרְעֹמֶת - לֹא בַּפֶּה וְלֹא בַּלֵּב, וּבְוַדַּאי יִזָּכֶה לִדְבָרִים גְּדוֹלִים וְנִפְלָאִים, הֵן בְּרוּחָנִיּוּת וְהֵן בְּגַשְׁמִיּוּת; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְצֵאת לִדְבְרֵי הַצַּדִּיקִים, וְעוֹלָמוֹ רוֹאֶה בְּחַיָּיו!

'טוֹב' תְּמִידִי!

ג. מִנְהָג מוֹ״ר שְׁלִיטָ״א לַעֲנוֹת אַחַר הַמְבָרֵךְ בִּרְכַּת ״הַגּוֹמֵל״: **״מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוֹב הוּא יִגְמָלְךָ כָּל 'טוֹב' סֶלָה״**, וְלֹא כְּמוֹפִיעַ רַבּוֹת שֶׁשְּׁנֵי הַ״טּוֹב״ הֵם בְּחוֹלָ״ם, וּפַעַם בְּאֵר הָעִנְיָן, שֶׁמִּלַּת **'טוֹב'** [עִם חוֹלָ״ם], מְרַמֶּזֶת עַל טוּב הַגָּלוּי לְכָל אֶחָד, שֶׁהִנֵּה אָדָם הָיָה בְּאֵיזוֹ עֵת צָרָה וְדַחַק, וְהִנֵּה הוּא רָאָה נֵס וְסִיְּעָתָא דִּשְׁמַיָּא גְּדוֹלָה, וְעַל כֵּן מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל, שֶׁגְּמָלוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא כָּל **'טוֹב'**, אֲבָל אֲנַחְנוּ חוֹזְרִים וּמְאַחֲלִים לְהַמְבָרֵךְ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא **״יִגְמָלְךָ כָּל טוֹב סֶלָה״** - **'טוֹב'** עִם מְלָאפּוּ״ם, שֶׁזֶּה מְרַמֵּז עַל טוֹב הַגָּנוּז **בְּתוֹךְ כָּל פְּרָט וּפְרָט שֶׁל הַחַיִּים**, וְעַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא בְּכָל עֵת, וַאֲנַחְנוּ מְאַחֲלִים לוֹ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהַגִּיעַ אֶל אֵיזוֹ עֵת צָרָה וְדַחַק, אֶלָּא רַק תָּמִיד יִתְגַּלֶּה אֶצְלוֹ **טוּב** ה׳, וּכְמוֹ שֶׁמְּסַיְּמִים הַבְּרָכָה הָרְבִיעִית שֶׁל בִּרְכַּת הַמָּזוֹן: ״וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְכָל **טוֹב**, וּמִכֹּל **טוּב** לְעוֹלָם אַל יְחַסְּרֵנוּ״, כִּי יִהְיֶה לָנוּ שֶׂפַע שֶׁל **טוּב** תָּמִידִי, אָמֵן וְאָמֵן.